

Sygn. akt I C 1227/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 czerwca 2017 r.

Sąd Rejonowy w Ciechanowie Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący – SSR Lidia Kopczyńska

Protokolant - Elżbieta Marciniak

po rozpoznaniu w dniu 9 czerwca 2017 r. w Ciechanowie

na rozprawie

sprawy z powództwa W. K. (1), Z. G., M. J.

przeciwko Z. W.

o zachówek

orzeka

I. zasądza od pozwanej Z. W. na rzecz powódki W. K. (1) kwotę 15 731,79 zł (piętnaście tysięcy siedemset trzydzieści jeden złoty siedemdziesiąt dziewięć groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23 czerwca 2017 r. do dnia zapłaty ;

II. zasądza od pozwanej Z. W. na rzecz powódki Z. G. kwotę 18731,79 zł (osiemnaście tysięcy siedemset trzydzieści jeden złoty siedemdziesiąt dziewięć groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23 czerwca 2017 r. do dnia zapłaty ;

III. zasądza od pozwanej Z. W. na rzecz powoda M. J. kwotę 17 731,79 zł (siedemnaście tysięcy siedemset trzydzieści jeden złoty siedemdziesiąt dziewięć groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23 czerwca 2017 r. do dnia zapłaty ;

IV. w pozostałym zakresie powództwa oddala;

V. odstępuje od obciążenia stron obowiązkiem zwrotu sum budżetowych;

VI. zasądza od pozwanej Z. W. na rzecz powódki W. K. (1) kwotę 2401,48 zł (dwa tysiące czterysta jeden złotych czterdzieści osiem groszy) tytułem zwrotu części kosztów procesu;

VII. zasądza od pozwanej Z. W. na rzecz powódki Z. G. kwotę 4058,25 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt osiem złotych dwadzieścia pięć groszy) tytułem zwrotu części kosztów procesu;

VIII. zasądza od pozwanej Z. W. na rzecz powoda M. J. kwotę 3102,61 zł (trzy tysiące sto dwa złote sześćdziesiąt jeden groszy) tytułem zwrotu części kosztów procesu.

Sygn. akt I C 1227/15

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym w dniu 30 grudnia 2015 roku powódka W. K. (1), reprezentowana przez adwokata J. M., wносиła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanej Z. W. kwoty 37 500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów procesu (sygnatura akt I C 1227/15).

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że spadkobierca J. J. (1) był jej ojcem. Spadek po nim na podstawie testamentu odziedziczyła pozwana Z. W. w całości. Ponieważ J. J. (1) był żonaty i miał 3 dzieci, powódka odziedziczyłaby po nim spadek w 1/4 części. Niniejszym pozwem powódka dochodzi połowę należnego jej spadku po ojcu. W skład spadku po J. J. (1) wchodzi nieruchomość rolna położona w K. o powierzchni (...) ha, o wartości 240 000 zł i 1/2 część lokalu mieszkalnego położonego w C. o wartości 60 000 zł. Zachówek powinien być liczony od kwoty 300 000 zł. Ponieważ do chwili obecnej zachówek nie został wypłacony przez spadkobiercę testamentowego - pozwaną Z. W., powódka wystąpiła z żądaniem zasądzenia kwoty 37 500 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu.

W pozwie złożonym w dniu 12 stycznia 2016 roku powódka Z. G., reprezentowana przez adwokata J. M., wносиła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanej Z. W. kwoty 37 500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów procesu (sygnatura akt I C 33/16).

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że spadkobierca J. J. (1) był jej ojcem. Spadek po nim na podstawie testamentu odziedziczyła pozwana Z. W. w całości. Ponieważ J. J. (1) był żonaty i miał 3 dzieci, powódka odziedziczyłaby po nim spadek w 1/4 części. Niniejszym pozwem powódka dochodzi połowę należnego jej spadku po ojcu. W skład spadku po J. J. (1) wchodzi nieruchomość rolna położona w K. o powierzchni (...) ha, o wartości 240 000 zł i 1/2 część lokalu mieszkalnego położonego w C. o wartości 60 000 zł. Zachówek powinien być liczony od kwoty 300 000 zł. Ponieważ do chwili obecnej zachówek nie został wypłacony przez spadkobiercę testamentowego - pozwaną Z. W., powódka wystąpiła z żądaniem zasądzenia kwoty 37 500 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu.

W pozwie złożonym w dniu 4 marca 2016 roku powód M. J., reprezentowany przez adwokata J. M., wносиł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanej Z. W. kwoty 50 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów procesu (sygnatura akt I C 307/16).

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że spadkobierca J. J. (1) był jego ojcem. Spadek po nim na podstawie testamentu odziedziczyła pozwana Z. W. w całości. Ponieważ J. J. (1) był żonaty i miał 3 dzieci, powód odziedziczyłby po nim spadek w 1/4 części. Niniejszym pozwem powód dochodzi połowę należnego mu spadku po ojcu. W skład spadku po J. J. (1) wchodzi nieruchomość rolna położona w K. o powierzchni (...) ha, o wartości 240 000 zł i 1/2 część lokalu mieszkalnego położonego w C. o wartości 60 000 zł. Zachówek powinien być liczony od kwoty 300 000 zł. Ponieważ do chwili obecnej zachówek nie został wypłacony przez spadkobiercę testamentowego - pozwaną Z. W., powód wystąpił z żądaniem zasądzenia kwoty 50 000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu.

Na podstawie art. 219 k.p.c., zarządzeniem z dnia 2 maja 2019 r. sprawy z powództwa W. K. (1) (sygnatura akt I C 1227/15), Z. G. (sygnatura akt I C 33/16), M. J. (sygnatura akt I C 307/16) zostały połączone do wspólnego rozpoznania i dalszego prowadzenia pod sygnaturą akt I C 1227/15.

Pozwana Z. W. wносиła o oddalenie powództw w całości i zasądzenie kosztów postępowania.

Pozwana podniosła, że powodowie nadużywają swoich praw dochodząc zachowku. Powodowie nie utrzymywali od wielu lat żadnych kontaktów ze spadkodawcą i z tego względu domaganie się przez nich zachowku jest sprzeczne z art. 5 k.c. W przypadku uwzględnienia powództw, pozwana wносиła o ustalenie odsetek od daty wyrokowania oraz nie obciążanie jej kosztami procesu.

Na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Sąd Rejonowy w Ciechanowie postanowieniem z dnia 18 marca 2015 wydanym w sprawie I Ns 570/14 r. stwierdził, że spadek po J. J. (1), synu S. i A. z domu S., zmarłym dnia 13 kwietnia 2014 r. w C., ostatnio na stałe zamieszkałym w C.,

na podstawie testamentu notarialnego sporządzonego w dniu 13 listopada 2012r. nabyła pasierbica Z. W. w całości. Postanowienie jest prawomocne (dowód: postanowienie k. 34, 62 akt I Ns 570/14 tutejszego Sądu).

Spadkobierca J. J. (1) w chwili śmierci był żonaty z J. J. (2) (dowód: odpis aktu zgonu k. 6 akt I Ns 570/14 tutejszego Sądu).

J. J. (1) miał troje dzieci: Z. G., W. K. (1) i M. J.. Gdyby spadkodawca nie pozostawił testamentu spadek odziedziczyliby: żona J. J. (2) i dzieci Z. G., W. K. (1) i M. J. w częściach równych po 1/4 części każde. (dowód: odpisy aktów stanu cywilnego i zapewnienie złożone w aktach sprawy I Ns 570/14 tutejszego Sądu, bezsporne).

Z J. J. (1) powodowie utrzymywali kontakty. M. J. wykonywał prace w mieszkaniu J. J. (1) typu przyniesienia węgla, odmalowania mieszkania. Z. G. pomagała w pielęgnacji w okresie kiedy przebywał on w szpitalu (dowód: zeznania świadków: W. K. (2) k. 148 akt, A. P. k. 148-149 akt).

J. J. (1) sprzedał część nieruchomości położonej w K. gm. S.. Za otrzymane pieniądze J. J. (1) wyremontował pomnik na cmentarzu oraz dokonał darowizny na rzecz dzieci. W. K. (1) otrzymała 9 000 zł darowizny. Z. G. otrzymała od ojca 6 000 zł, a M. J. otrzymał od ojca kwotę 7 000 zł (dowód: zeznania W. K. (1) k. 222 -223, 224 akt, Z. G. k. 223 akt, M. J. k. 223v-224 akt).

W skład spadku po J. J. (1) wchodzi nieruchomość rolna położona w K. gmina S. powiat (...) składająca się z działek oznaczonych numerami (...) o łącznej powierzchni (...) ha, dla której Sąd Rejonowy w Ciechanowie prowadzi księgę wieczystą (...) oraz wchodzący w skład ustawowej współwłasności majątkowej małżeńskiej udział w wysokości (...) w lokalu mieszkalnym położonym w C. przy ul (...), składający się z 3 pokoi, 2 kuchni, 2 łazienek z WC 2 przedpokoi i piwnicy, dla której Sąd Rejonowy w Ciechanowie prowadzi księgę wieczystą (...). Lokal mieszkalny zajmowany przez J. i J. małżonków J. składa się z 2 pokoi, kuchni, łazienki oraz korzystają ze wspólnego ze współwłaścicielem całego lokalu przedpokoiu. Razem łączna powierzchnia lokalu zajmowanego przez małżonków J. wynosi 46,34 m⁽²⁾ co odpowiada udziałowi w lokalu w wysokości 4634/8228 (dowód: odpisy ksiąg wieczystych k. 113 234 akt, zaświadczenie Towarzystwa Budownictwa (...) sp. z oo. w C. k. 125 akt, bezsporne).

Wartość lokalu mieszkalnego zajmowanego przez małżonków J. wynosi 75 000 zł, a wartość nieruchomości gruntowej położonej w K. wynosi 162 000 zł. Ponieważ lokal mieszkalny stanowi współwłasność małżonków J., to wartość majątku spadkowego wynosi $(75\ 000 : 2 + 162\ 000) = 199\ 500$ zł (dowód: opinia biegłego z zakresu szacowania wartości nieruchomości J. J. (5) k. 159-198 akt).

Koszty pogrzebu spadkodawcy poniosła J. J. (2). Zapłaciła zakładowi pogrzebowemu 4895,64 zł, a koszt konsolacji wyniósł 750 zł. Łączny koszt pogrzebu wyniósł 5645,64 zł (dowód: kserokopia rachunków k. 220-221 akt).

Zgodnie z art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 887 z póź. zm.) zasiłek pogrzebowy przysługuje osobie, która pokryła koszty pogrzebu. Z art. 80 tej ustawy wynika, że zasiłek pogrzebowy przysługuje w wysokości 4000 zł.

Po odliczeniu zasiłku pogrzebowego, faktyczny koszt pogrzebu J. J. (1) poniesiony przez J. J. (2) wyniósł 1 645,64 zł. Wartość spadku pomniejszona o koszty pogrzebu wynosi $(199\ 500 - 1645,64\ zł) = 197\ 854,36$ zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy I Ns 570/14 tutejszego Sądu oraz w niniejszej sprawie, a w szczególności: kserokopii odpisów księgi wieczystej k. 4, 27, 39-40, 80, 95-96, 113, 234, 239-240 akt, kserokopii odpisów aktów stanu cywilnego k. 5,28, 43-44, 81, 99-100, 115 akt, zaświadczeń k. 6, 26, 41-42, 82, 97-98, 114, 124-125 akt, kserokopii faktur k. 221- 222 akt, kserokopii aktu notarialnego k. 241- 259 akt, kserokopii wypisu z rejestru gruntów k. 260 akt, zeznań świadków: A. J. (1) k. 137 akt, J. J. (2) k. 137 akt, T. W. k. 137-138 akt, A. J. (2) k. 148 akt, W. K. (2) k. 148 akt, A. P. k. 148-149 akt, zeznań powodów: W. K. (1) k. 116-117, 222-223, 224 akt, J. G. k. 117, 223 akt, M. J. k. 117-118, 223-224 akt i zeznań pozwanej Z. W. k. 118, 224- 225 akt oraz opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości J. J. (5) k. 156-198 akt.

W niniejszej sprawie, na podstawie art. 232 k.p.c. zdanie drugie, Sąd dopuścił dowód z dokumentów złożonych w trakcie postępowania. Fakt istnienia tych dokumentów wynikał już z dołączonych do pozwu dokumentów. Prawdziwość dokumentów nie był przez strony kwestionowana, ani nie budzi wątpliwości. Sąd uwzględnił wszystkie dokumenty dołączone do pozwu i złożone przez strony. Przedłożone dokumenty rzeczywiście były sporządzone, a w ich treść nie ingerowano, nie były przerabiane. W tej sytuacji Sąd uznał, iż dołączone dokumenty stanowią uzupełnienie dowodów stanowiących załącznik do pozwu.

Sąd dał wiarę zeznaniom stron i świadków, gdyż ich zeznania w zasadzie były zgodnie i wzajemnie się uzupełniały. Bezspornym była okoliczność, że J. J. (1) utrzymywał kontakty ze swoimi dziećmi. Różnica w zeznaniach świadków i stron związana była z oceną stopnia w jakim zajmowali się ojcem powodowie, jednakże powyższe nie miało większego znaczenia dla rozpoznania sprawy. Spadkodawca J. J. (1) sporządzając testament nie wydziedziczył swoich dzieci i jeśli nawet kontakty dzieci z ojcem nie były częste, to jednak spadkodawca nie uznał za zasadne wyrażenia swojej dezaprobaty w testamencie. Natomiast okoliczności faktyczne w zakresie składu spadku, uprawnionych do dziedziczenia oraz nie wypłacenia powodom zachowku nie były sporne.

Spornym pozostawała wielkość darowizn dokonanych na rzecz powodów przez J. J. (1). W tym zakresie Sąd oparł się na zeznaniach powodów, uznając, że spadkodawca dokonał na ich rzecz darowizn w wysokości jaką przyznali sami powodowie.

Ponadto przedmiotem sporu były darowizny dokonywane przez spadkodawcę na rzecz innych osób oraz wartość spadku.

Należy zważyć, iż zgodnie z zasadami obowiązującymi w procedurze cywilnej ciężar gromadzenia materiału procesowego spoczywa na stronach (art. 232 k.p.c., art. 3 k.p.c., art. 6 k.c.). Art. 6 k.c. określa reguły dowodzenia, to jest przedmiot dowodu oraz osobę, na której spoczywa ciężar udowodnienia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Przy czym Sąd nie ma obowiązku dążenia do wszechstronnego zbadania wszystkich okoliczności sprawy. Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z tych faktów wywodzi skutki prawne (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1996 r., sygn. akt I CKU 45/96, OSNC 1997, nr 6-7 poz. 76). W myśl zatem ogólnych zasad na powodach spoczywał ciężar udowodnienia okoliczności uzasadniających ich twierdzenie, a mianowicie faktu, iż J. J. (1) dokonywał darowizn na rzecz innych osób oraz wysokości tych darowizn. Zdaniem Sądu okoliczności tych powodowie nie wykazali, nie zgłosili żadnych wniosków dowodowych na potwierdzenie swoich twierdzeń.

Wartość spadku Sąd ustalił w oparciu o opinię biegłego J. J. (5) ustalając, że wartość lokalu stanowiącego współwłasność wynosi 75 000 zł, a wartość nieruchomości gruntowej położonej w K. wynosi 162 000 zł. Sąd uwzględnił wycenę dokonaną przez biegłego, gdyż sporządzona została przez osobę dysponującą odpowiednią wiedzą, po przeprowadzeniu analizy dokumentów. Opinię sporządzono w sposób rzeczowy i merytorycznie poprawny. Ponadto należy podkreślić, że strony nie kwestionowały opinii biegłego i nie żądały jej uzupełnienia.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art. 991 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachowek).

Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu (windykacyjnego lub zwykłego), przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (art.

991 § 2 k.c.). Nie ma więc znaczenia, w jakiej postaci roszczenia uprawnionego z tytułu zachowku zostały zaspokojone. W każdym też przypadku, gdy uprawniony do zachowku, dziedziczący z ustawy wspólnie z innymi osobami, nie otrzymał należnego mu zachowku, ma przeciwko współspadkobiercom roszczenia o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2004 r., II CK 444/02, Lex nr 112873).

Zapisu "byliby powołani do spadku z ustawy" odnosi się wyłącznie do określenia osób uprawnionych do zachowku z kręgu osób wymienionych w art. 991 § 1 k.c. Uprawnienie do zachowku przysługuje "tylko wtedy", gdy dane osoby dziedziczyłyby w konkretnej sytuacji (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 2 marca 2012 r., I ACa 110/12, Lex nr 1129357).

W niniejszej sprawie gdyby spadkodawca nie pozostawił testamentu spadek odziedziczyliby żona J. J. (2) i dzieci: Z. G., W. K. (1) i M. J. w częściach równych po 1/4 części każde. Powodowie są uprawnionymi do zachowku, gdyż dotychczas nie otrzymali należnego im udziału w spadku w pełnej wysokości.

Pierwszą czynnością niezbędną do obliczenia zachowku należnego uprawnionemu jest ustalenie wartości spadku. Kodeks cywilny nie przejął uregulowania zawartego w art. 160 § 1 d.p.s., który wyraźnie wskazywał, że należy określić czystą wartość spadku, tzn. obliczyć wartość aktywów spadkowych i odjąć od tego pasywa. Artykuł 993 k.c. nie wskazuje na konieczność dokonania takiego zabiegu, ale nie może budzić wątpliwości, że zachówek należy obliczać, biorąc pod uwagę czystą wartość spadku (tak J. Pietrzykowski (w:) Kodeks cywilny. Komentarz, red. J.I. Bielski, J. Ignatowicz, J. Pietrzykowski, Z. Resich, Warszawa 1972, s. 1912). Ustawa wyraźnie określa jedynie, że przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów zwykłych i poleceń.

Należy rozumieć to w taki sposób, że po ustaleniu wartości stanu czynnego spadku nie odejmuje się od niej zapisów zwykłych i poleceń, mimo że stanowią one długi spadkowe. Istnienie długów spadkowych na chwilę otwarcia spadku jest stanem obiektywnym istniejącym w chwili śmierci spadkodawcy i nie jest zależne od tego, czy w chwili otwarcia spadku istniały tytuły egzekucyjne przeciwko spadkodawcy, względnie, czy takie tytuły przeciwko spadkobiercom powstały po otwarciu spadku, nadto czy na ich podstawie wszczęto i przeprowadzono skuteczne egzekucje (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2013 r., II CSK 403/12, LEX nr 1314389).

Wartość spadku ustala się według cen z daty orzekania o roszczeniach z tytułu zachowku (tak uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna z dnia 26 marca 1985 r., III CZP 75/84, OSNCP 1985, nr 10, poz. 147).

Wysokość zachowku określa art. 991 § 1 k.c.; wynosi on połowę wartości udziału, jaki przypadłby uprawnionemu przy dziedziczeniu ustawowym, natomiast jeżeli uprawniony do zachowku jest osobą małoletnią albo trwale niezdolną do pracy, wysokość ta wynosi dwie trzecie wartości tego udziału. O małoletniości lub trwałej niezdolności do pracy decyduje stan rzeczy istniejący w chwili otwarcia spadku (M. Pazdan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. II, s. 908; też wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 21 lutego 2014 r., I ACa 698/13, Lex nr 1438985). Udział spadkowy stanowiący podstawę do obliczenia zachowku ustala się dla każdego uprawnionego na podstawie przepisów ogólnych (art. 931 i n. k.c.) z uwzględnieniem zasady ustalonej w art. 992 k.c. i udział ten mnoży się następnie przez jedną drugą lub dwie trzecie. Tak ustalony udział stanowi podstawę do określenia wysokości zachowku. Ustalenie wysokości udziału spadkowego wyrażonego odpowiednim ułamkiem przeprowadza się oddzielnie dla każdej osoby, której przysługuje prawo do zachowku (A. Szpunar, Uwagi o prawie do zachowku, op. cit., s. 13). Udział ten mnoży się przez czystą wartość spadku i otrzymana wartość stanowi zachówek należny uprawnionemu.

Od wartości spadku (stanu czynnego spadku) odlicza się długi spadkowe, łącznie z zobowiązaniami podatkowymi obciążającymi spadkodawcę, które przechodzą na jego następców prawnych zgodnie z zasadami prawa spadkowego (A. Szpunar, Uwagi o prawie do zachowku, op. cit., s. 13). Uznaje się też, że podatek zapłacony od spadku zwiększa długi spadkowe, a tym samym zmniejsza wysokość zachowku (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 września 2005 r., I ACa 256/05, Rejent 2005, nr 10, s. 180). Kwota otrzymana po odjęciu od wartości aktywów (powiększonych ewentualnie o wartość zapisów windykacyjnych i darowizn) długów spadkowych stanowi czystą wartość spadku

(substrat zachowku). Wartość tę mnoży się następnie przez ustalony na podstawie art. 991 § 1 k.c. udział spadkowy i otrzymana wartość stanowi wartość zachowku.

Odnosząc się do niniejszej sprawy, to wartość lokalu mieszkalnego stanowiącego współwłasność ustawową małżeńską z J. J. (2) wynosi 75 000 zł, a wartość nieruchomości gruntowej położonej w K. wynosi 162 000 zł. Ponieważ lokal mieszkalny stanowi współwłasność J. i J. małżonków J., to wartość majątku spadkowego wynosi $(75\ 000 : 2 + 162\ 000) = 199\ 500$ zł. Koszty pogrzebu poniosła J. J. (2). Zapłaciła zakładowi pogrzebowemu 4895,64 zł, a koszty konsolacji wyniosły 750 zł. Łączny koszt pogrzebu wyniósł 5 645,64 zł. Jednakże J. J. (2) pobrała zasiłek pogrzebowy w wysokości 4 000 zł, a tym samym faktyczne koszty pogrzebu wyniosły 1 645,64 zł. Wartość spadku pomniejszona o koszty pogrzebu wynosi: $(199\ 500\ \text{zł} - 1\ 645,64\ \text{zł}) = 197\ 854,36\ \text{zł}$.

Przy tak ustalonej wartości spadku jej $1/4$ część wynosi $(197\ 854,36\ \text{zł} : 4) = 49\ 463,59\ \text{zł}$. Powodowie W. K. (1), Z. G., i M. J. zachowali prawo do zachowku w wysokości $1/2$ tak wyliczonych udziałów w spadku tj. kwot po 24 731,79 zł.

Zgodnie z art. 994 § 1 k.c. przy obliczaniu zachowku nie dolicza się do spadku drobnych darowizn, zwyczajowo w danych stosunkach przyjętych, ani dokonanych przed więcej niż dziesięciu laty, licząc wstecz od otwarcia spadku, darowizn na rzecz osób niebędących spadkobiercami albo uprawnionymi do zachowku.

Obowiązek określania zachowku według stanu spadku z dnia jego otwarcia i wartości z dnia orzekania odnosi się do tych wypadków, kiedy w chwili orzekania pozostaje niezaspokojona wierzytelność z tytułu zachowku. Jednak nawet wówczas, gdy nastąpiło wcześniej częściowe zaspokojenie wierzytelności, zakres tego zaspokojenia podlega ocenie z uwzględnieniem stanu z chwili jego dokonywania (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 maja 2013 r., III CSK 302/12, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 48).

Ograniczenie czasowe doliczania darowizn z art. 994 § 1 dotyczy tylko darowizn na rzecz osób niebędących spadkobiercami albo uprawnionymi do zachowku. Oznacza to, iż darowizny uczynione przez spadkodawcę na rzecz spadkobierców lub uprawnionych do zachowku zostaną doliczone przy obliczaniu zachowku także wtedy, gdy doszło do nich w czasie wynoszącym więcej niż 10 lat przed otwarciem spadku.

Zgodnie z art. 995 § 1 wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalania zachowku. Wartość zapisu windykacyjnego oblicza się zaś według stanu z chwili otwarcia spadku (art. 995 § 2).

Jak sami powodowie przyznali za życia ojca otrzymali od niego darowizny. Powódka W. K. (1) otrzymała darowiznę od ojca w kwocie 9 000 zł. M. J. otrzymał darowiznę w wysokości 7 000 zł, a Z. G. otrzymała darowiznę 6 000 zł.

Po odliczeniu darowizn dokonanych przez J. J. (1), istnienia których przyznali sami spadkobiercy, pozostaje do wypłaty zachowek w kwotach :

- dla W. K. (1) $(24\ 731,79\ \text{zł} - 9\ 000\ \text{zł})$ kwota 15731,79 zł;

- dla M. J. $(24\ 731,79\ \text{zł} - 7\ 000\ \text{zł})$ kwota 17731,79 zł;

- dla Z. G. $(24\ 731,79\ \text{zł} - 6\ 000\ \text{zł})$ kwota 18731,79 zł.

Ponieważ dotychczas powodowie nie otrzymali od pozwanej zachowku, Sąd zasądził powyższe kwoty na ich rzecz.

Do prawidłowego określenia, od jakiej daty należą się uprawnionemu do zachowku odsetki ustawowe od kwoty zachowku, istotne znaczenie ma data, według której szacuje się wartość majątku spadkowego stanowiącą podstawę do ustalenia wysokości zachowku. Data, od której zasądzane są odsetki, powinna być skorelowana z datą, na którą ustalono wartość składników majątku spadkowego. Jeżeli składniki te były wyceniane według stanu z dnia otwarcia spadku i aktualnych cen, to zasądzanie odsetek od daty wezwania do zapłaty nie znajduje uzasadnienia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 7 maja 2014 r., I ACa 1397/13, Lex nr 1466839). W takim przypadku odsetki powinny

być zasądzane od daty wyrokowania (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 6 listopada 2012 r., I ACa 1105/12, Lex nr 1272035), bowiem wyrok uwzględnia wszystkie niekorzystne dla wierzyciela zmiany siły nabywczej pieniądza, co przesądza także o tym, że dopiero w tej dacie roszczenie staje się wymagalne (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 2 marca 2012 r., I ACa 110/12, Lex nr 1129357). Ponieważ w niniejszej sprawie Sąd ustalił wartość spadku według cen z orzekania, to zasądzając należności tytułem zachowku, zasądził odsetki z datą wydania wyroku, gdyż dopiero z tą datą staje się możliwe naliczanie odsetek za opóźnienie.

O kosztach Sąd orzekł w oparciu o art. 98 k.p.c. obciążając nimi pozwaną w częściach w jakich przegrała sprawę.

Połączenie kilku oddzielnych spraw cywilnych w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia (art. 219 k.p.c.) nie pozbawia spraw ich odrębności. Zwrot kosztów procesu przysługuje więc uprawnionej stronie odrębnie w każdej z połączonych spraw (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2012 r., I CZ 164/11, LEX nr 1254636).

Pozwana Z. W. nie poniosła żadnych kosztów.

W. K. (1) poniosła: opłatę 1875 zł, koszty zastępstwa adwokackiego według § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie czynności adwokackich oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. DZ.U. z 2013 poz. 461) w wysokości 2400 zł oraz opłatę skarbową 17 zł i 1/3 część kosztów należności dla biegłego 1432,63 zł. Łączne jej koszty wyniosły 5724,63 zł. Ponieważ powódka wygrała proces w 41,95%, to należny jej zwrot kosztów wynosi 2401,48 zł

Z. G. poniosła: opłatę 1875 zł, koszty zastępstwa adwokackiego według §2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. Z 2015 r. poz. 1800) 4800 zł oraz opłatę skarbową 17 zł i 1/3 część kosztów należności dla biegłego 1432,63 zł. Łączne jej koszty wyniosły 8124,63 zł. Ponieważ powódka wygrała proces w 49,95%, to należny jej zwrot kosztów wynosi 4058,25 zł.

M. J. poniósł: opłatę 2500 zł, koszty zastępstwa adwokackiego adwokat według §2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. Z 2015 r. poz. 1800) 4800 zł oraz opłatę skarbową 17 zł i 1/3 część kosztów należności dla biegłego 1432,63 zł. Łączne jego koszty wniosły 8749,63 zł. Ponieważ powód wygrał proces w 35,46%, to należny jemu zwrot kosztów wynosi 3102,61 zł.

Ponadto kosztami procesu są wydatki budżetowe w wysokości 183,87 zł należności dla świadka, które zostały przejęte na rachunek Skarbu Państwa.

Z tych względów Sąd orzekł, jak w wyroku.

(...)